

Whistleblowing-direktiivin edellyttämä lakiesitys etenee Suomessa

Riikka Autio
Partner, Head of Employment,
Finland

Pia Bräysy
Partner, Head of Litigation and
Arbitration

Sami Rintala
Partner

Tii Ryhänen
Counsel

EU:n whistleblowing-direktiivin kansallinen täytäntöönpano Suomessa on edennyt lakiesityksen hyväksymiseen eduskunnassa. Ilmoittajansuojelulaki koskee vähintään 50 henkilöä työllistäviä yrityksiä, ja lain on määrä tulla voimaan viimeistään alkuvuonna 2023.

Mikä whistleblowing-direktiivi?

Suomennettuna ”pilliin puhaltaminen” tässä yhteydessä viittaa EU:n whistleblowing-direktiiviin, jonka tavoitteena on antaa suojaa työntekijöille, jotka tekevät ilmoituksen työnsä yhteydessä havaitsemistaan lakien rikkomisesta. Direktiivi on edellyttänyt kansallista lainsäädäntöä EU:n jäsenvaltioissa, ja Suomessa asia on edennyt hallituksen eduskunnalle esittämän lakiesityksen hyväksymiseen ilmoittajansuojelulaista 8.12.2022.

EU:n whistleblowing-direktiivin tarkoituksena on taata jäsenvaltioissa yhdenmukaiset vähimmäisvaatimukset väärinkäytöksistä ilmoittavien henkilöiden suojelulle. Direktiivi asettaa organisaatioille velvoitteen ottaa käyttöön kanava ja menettelyt väärinkäytöksistä ilmoittamiseksi ja tutkimiseksi organisaation sisällä. Lisäksi jäsenvaltioiden on perustettava ulkoinen ilmoituskanava tai -kanavia, joissa ilmoitukset tehdään erikseen määriteltäville viranomaisille.

Direktiivi kieltää vastatoimet tiettyihin oikeudenaloihin liittyvistä väärinkäytöksistä ilmoittavaa työntekijää kohtaan. Suojan piirissä eivät ole vain työntekijät, vaan laajasti henkilöt, jotka saavat tietoa epäilyistä

rikkomuksesta työnsä yhteydessä. Kiellon rikkomisesta tai väärinkäytöksen ilmoittamisen estämisestä voi seurata vahingonkorvausvastuu ja velvollisuus maksaa hyvitystä ilmoittajalle.

Ilmoituskanava

Voimaantulevan lain mukaan yksityisten, 250 henkilöä työllistävien tai sitä suurempien yhtiöiden sisäinen ilmoituskanava on otettava käyttöön kolmen kuukauden kuluessa lain voimaantulosta ja 50–249 työntekijän organisaatioilla on oltava sisäinen ilmoituskanava käytössä viimeistään 17. joulukuuta 2023. Lisäksi jäsenvaltioiden on perustettava ulkoinen ilmoituskanava erikseen määriteltäville viranomaisille.

Laki tulee asettamaan tiettyjä vähimmäisvaatimuksia ja reunaehtoja ilmoituskanavalle ja ilmoitusten käsittelyprosessille. Esimerkiksi konserniyhtiöillä voi tietyin laissa säädetyin edellytyksin olla käytössä yhteinen ilmoituskanava, mutta ilmoitusten käsittelyyn ja tutkintaan liittyvien resurssien jakaminen on mahdollista vain alle 250 työntekijää työllistävissä yrityksissä. Eri jäsenvaltioiden lainsäädännöt tulevat myös poikkeamaan toisistaan erityisesti kanavan ja resurssien jakamisen osalta, mikä useassa maassa toimivien organisaatioiden tulee huomioida.

Ilmoituskanavan tietosuojakysymykset

Ilmoitusten takia yrityksen sisäisen kanavan kautta tullaan käsittelemään henkilötietoja laajasti muun muassa koskien ilmoittajaa ja ilmoituksen kohdetta sekä tutkinnan aikana mahdollisesti laajaa joukkoa todistajia. Kun tietosuojakysymykset huomioidaan kanavan suunnittelussa, kanava toimii käyttötarkoituksensa mukaisesti ja täyttää luottamuksellisuuden vaatimuksen.

Henkilötietojen käsittely kanavan yhteydessä aiheuttaa korkean riskin rekisteröityjen oikeuksille, mikä edellyttää korotettuja tietosuoja- ja tietoturvatoinenpiteitä. Henkilötietojen käsittely kanavan yhteydessä vaatii *vaikutustenarvioinnin suorittamisen* ennen kanavan käyttöönottoa. Vaikutustenarviointia voidaan käyttää apuna ilmiäntokanavan ja siihen liittyvien prosessien suunnittelussa.

Lue täältä, miten voitte valmistautua tulevan lainsäädännön vaatimuksiin ja kuinka me voimme auttaa yritystänne asiassa.